

Secular Holidays in Halacha

Show# 303 | Dec 26th 2020

רמב"ן בראשית פרשת ויגש פרק מד פסוק יט

אדני שאל את עבדיו - לא ידעתי טעם לאריכות דברי יהודה בספור מה שהיה כבר ביניהם. ומה שאמרו רז"ל (ב"ר צג ו) וכי זו היא שימת עין שאמרת לשום עינך עליו, אינה טענה, כי המושל שיצוה להביא אדם לפניו, לא יעשה על מנת לפטור אותו מן הרעות שיעשה, וכל שכן על הגנבה שיגנוב מבית המלך הגביע אשר ישתה בו. ומתחלה כבר שם עינו עליו לטובה וקרא לו שלום בדבר אלהים יחנך בני (לעיל מג כט), ועשה לכולם לכבודו משתה לפניו בבית המלכות, והרבה משאות להם, ונתן להם בר כאשר יוכלון שאת, יותר מן הכסף שהביאו לו, כאשר פירשתי (לעיל מד א), ומה לעשות לו:

ואשר יראה לי על דרך הפשט, שאינם רק תחנונים להעיר רחמיו, כי חשב יהודה כי האלהים הוא ירא כאשר אמר לו, וכאשר נהג עמהם חמלה כירא חטא לנחם אותם על הצער שעשה להם (לעיל מג כג):

וזה ענין הסיפור, אמר לו אנחנו באונס הגדנו באחינו זה מפני שאלת אדני, ולא הודינו גם כן להורידו לפניך כמצותך הראשונה, רק אמרנו כי לא יוכל הנער לעזוב את אביו, אבל בנפשינו נביא אותו מפני זלעפות רעב, כי אמרת לא תוסיפון לראות פני. ולא רצה אבינו לשמוע עד היותינו כולנו בסכנה לשוב לשבר מעט אכל, ואז הודה בפחד ובדאגה, ועתה כראותו כי אין הנער ימות בנפש מרה. ולכן תפול נא תחנתי לפניך לרחם עלינו ועל הזקן, וקח אותי תחת הנער לעבד עולם כי טוב אני ממנו, ולך תהיה צדקה. וזה טעם כל הפרשה. ויתכן שיהיה והורידו עבדיך את שיבת עבדך אבינו כנוי לכבוד, והורדת את שיבת עבדך אבינו, וכן וחטאת עמך (שמות ה טז):

ויש לומר עוד על דרך רבותינו שאמרו זו היא השמת עין, יאמר כי כמוך כפרעה, ראוי שתעמד בדבורך ובתיורך, כי על פיך הבאנו אותו באונס גדול כאשר יזכיר, ופחד לפרש לו יותר. אבל יש בסתר דבריו שהיה מעשה הגביע תחבולה מאתו להעלים, כי למה יבקש לראותו על כרחם. וכך אמרו בבראשית רבה (צג ח) אמר לו יהודה תדע לך שבעלילה באת עלינו כמה מדינות ירדו ליקח אוכל, כלום שאלת אותם כמו ששאלת לנו, שמא בתך אנו מבקשים או אחותנו אתה מבקש. יאמרו כי זה היה נרמז בדבריו:

תלמוד בבלי מסכת שבת דף י עמוד ב

ואמר רבא בר מחסיא אמר רב חמא בר גוריא אמר רב: לעולם אל ישנה אדם בנו בין הבנים, שבשביל משקל שני סלעים מילת שנתן יעקב ליוסף יותר משאר בניו - נתקנאו בו אחיו, ונתגלגל הדבר וירדו אבותינו למצרים.

מלבי"ם בראשית פרשת וישב פרק לז פסוק ד

ויראו אחיו. אבל אחיו דנו בזה כוונה אחרת כמו שיתבאר, וחשבו כי אתו אהב אביהם, שבאמת אהבת אב לאחד מבניו בדרך געגועים אינה אהבה עצמית רק אהבה גשמיית, אבל הם חשבו שאהבו אהבה עצמיית, שעז"א כי אותו אהב, וכן באשר ראו כי אהב אותו מכלם וא"א שלא ימצא גם בהם ילד שעשועים, ולכן וישנאו אותו, והוא כי עד עתה רק אחד מן הבנים היה הלב והסגולה ויתר הבנים היו כקליפות, וישמעאל נדחה מפני יצחק ועשו מפני יעקב, ויצחק ויעקב ירשו ברכת אברהם הבכורה והברכה וירושת הארץ והדבוק האלהי, ולבני הפילגשים נתן אברהם מתנות וישלחם, ועשו בבכי ירש ברכת חרב והר שעיר ונדחה מנחלת ה', ובאשר לא ידעו השבטים שעתה יתנוצץ הענין האלהי על מטה שלמה ושכל שבטי יה יהיו לב וסגולה, וראו שיעקב אהב רק את יוסף, חשבו שזה מפני שחושב שהוא הלב והסגולה ויתר בניו כקליפות, ובפרט שעשה לו כתנת פסים שמורה שרוצה ליחדו לעבודת ה' ולתת לו מעלת הבכורה. וע"כ יציניהו בבגדי כהונה וכתנת בד קודש, ובאשר נדמה להם שהוא איש גאה ואיש זדון משתרר עליהם ומוציא דבה להבאיש ריחם בעיני אביהם, בפרט מה שראו בענין החלומות כי חושב למלוך עליהם, ואם ירצה הבכורה ומתנות האלהיות איך ירצה במלוכה ומשרה, ועפ"ז חשבו שהוא אם יצליח להטות לב אביו לכל זה יהיה סילון ממאיר לבית יעקב. לכן חשבו לכלות קוץ מכאיב מן הכרם לתועלת כללי, לא מקנאת איש מרעהו רק למען לא יחלל שרי קדש ויתן לחרם יעקב וישראל לגדופים, ולא יכלו דברו לשלום, ר"ל מה שהוא היה מדבר אליהם לשלום, כי השנאה הרגילה תתקרר עת ידבר האויב דברי שלום ורצוי כמ"ש מענה רך ישיב חמה, אבל השנאה שהיא ע"י קנאה וכ"ש ע"י שחושב כי הוא אורב לנפשו וכבודו ושהוא רשע למות, תגדל עוד ע"י דבורו לשלום כאלו בפה חנף ישחית רעהו ובפיו שלום ידבר ובקרבו ישים ארבו:

שיח שרפי קודש

מ

וישבת עמו כו' עד אשר תשוב **חמת אחיך**, עד שוב אף אחיך ממך. בשם הרה"ק הרי"ד מאמשינוב זי"ע מה זה הלשון כפול וגם תיבות ממך הוא מיותר אך הפי' ע"ד הפי' כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם (משלי כ"ז י"ט) מתי תדע שתשוב **חמת אחיך** באם ששכח גם ממך אף אחיך, מה שאתה ברוגז על אחיך נשכח ממך אז בטח גם אחיך ישכח הכעס שעליך ורפח"ח ושימד"ג:

ויעקבני. אין עצה אחרת אלא ברמאות וכן איתא בזוה"ק, ובזוה"ק איתא אופן הרמאות ביופי, ואמר החי' הרי"מ זצ"ל שעצם של תחי' נקרא רמאה שמרמה שנדמה שאוכל בשוה עם כל האברים והוא מרמה שאינה נהנה כלל, והי' אומר בשם הזוה"ק למה הוצרך דוקא ברמאות משום שעומד ואינו מניח רק באם שהוא מרמה אותו בשלו הוא נמלך אחר זה ואז יכול לדחות אותו, והשביח שהוא סברה טובה:

Riddles of the Week

רש"י בראשית פרשת ויגש פרק מה פסוק ד

גשו נא אלי ראה אותם נסוגים לאחוריהם, אמר עכשיו אחי נכלמים, קרא להם בלשון רכה ותחנונים, והראה להם שהוא מהול.

רמב"ם הלכות מלכים פרק י הלכה ח

אמרו חכמים שבני קטורה שהם זרעו של אברהם שבא אחר ישמעאל ויצחק חייבין במילה, והואיל ונתערבו היום בני ישמעאל בבני קטורה יתחייבו הכל במילה בשמיני, ואין נהרגין עליה.

Selected audio from our listeners

Answers to the Questions

Answers to the Question 1 *click here*

Answers to the Question 2 *click here*

Answers to the Question 3 *click here*

Answers to the Question 4 *click here*

Answers to the Question 5 *click here*

Answers to the question 6 *click here*

Answers to the question 7 *click here*

Comments on the Show

Comments on the show 1 *click here*

Comments on the show 2 *click here*

Comments on the show 3 *click here*

Show Suggestions

Suggestion 1 *click here*

Selected emails from our listeners

Answers to the Questions

The Chizkuni asks this question. He adds an additional question that Yosef demanded the Mitzriyim do Bris Milah before he gave them grain (See Rashi 41:55), so all Egyptians would have had Milah, so what was Yosef's proof of his identity to his brothers.

He answers:

- 1) Yishmaelim (and Egyptians) don't have periah.
- 2) Only poor Egyptians who needed food had milah, and Yosef was wealthy so wouldn't have had, if we weren't a Jew.
- 3) Brothers didn't know Egyptians all had Milah.

Shmuli Sagal

Response: Good answer!

One problem, Gemara Yevamos ע"א says that פריעה was given to Yehoshua and on, so Shevatim didn't have it.

Two answers-

- 1) They were living in מצרים and בני קטורה נט. The Rambam is only talking after יתרו mixed up the nations. This is מהרש"א in מדויק 94a in Sanhedrin in יתרו who asked why it says ויחד יתרו that Yisro gave himself a bris as he was from Midyan so he should've been בני קטורה but Egyptians would still be Patur.
- 2) Even if you want to say the brothers would still suspect he was an Arab who had migrated to Egypt, the more פשוט answer is that פריעה is a Halacha l'Moshe Misinai so wasn't given to בני קטורה... that is how the Maharsha there answers Yisro... he was giving himself פריעה because he was becoming a גר. So to, יוסף

was showing the brothers he has פריעה...maybe that's why it had to say ויגשו to differentiate the different Milah's they had to get very close.

Good Shabbos!

Koby Milgraum

Comments on the Show

R' Dovid,

You're a Frum Jew. You shouldn't be using the term "Xmas". The X has traditionally been used by Christians as an abbreviation, a stand-in for "christ" due to X as the Greek letter chi, the first letter (and sound) of their word.

If we use "Christmas", it's kind of Derech Agav, incidental, just referring to the day the way people refer to it. But to use "Xmas" is already gung-ho, an [enthusiastic] endorsement of Christian terms and practices.

Thanks, Kol Tuv, etc.

Geoffrey Kuritzky

With all due respect and appreciation to Mr. Hertzka. Presenting him as a ben torah and ambassador of Kiddush Hashem in the workplace, who is a role model to learn from. Which I'm sure there is what to learn. But to say that holiday parties are professional and not a problem? Perhaps he has lost his sensitivity to Shmiras Anayim? Or him running in to 5 or 6 parties per night, as a chief executive. Trying to maintain valuable relationships, qualifies him as B"aviditayu Tarid". But that wouldn't help the younger low level employee enjoying the night, with all its sights and attitudes. As an attendee of a party of a Frum owned healthcare company described. The woman dressing their best to show off. With food and drinks and loud music. As a presenter loudly presenting awards, trying to create camaraderie... As I'm sure you're aware of the Hashpaa of your show. Please be extremely careful with this Achrayus.

Rabbi Doniel Neustadt

שולחן ערוך יורה דעה הלכות עבודת כוכבים סימן קנא סעיף יד

אסור לספר בשבחן של עובדי כוכבים, אפילו לומר: כמה נאה עובד כוכבים זה בצורתו, קל וחומר שיספר בשבח מעשיו או שיחבב דבר מדבריו, אבל אם מכיין בשבחן להודות להקב"ה שברא בריה נאה כזו, מותר.

שו"ת אגרות משה אבן העזר חלק ב סימן יג

ובדבר לעשות איזה שמחה בימי איד של הנכרים אם הוא מצד אמונתם, אם בכוונה מחמת שהוא יום איד אסור מדינא ואם בלא כוונה יש לאסור מצד מראית העין, וסעודת מצוה כמילה ופדה"ב יש לעשות אפילו בימי איד שלהן, דאין לאסור בשביל מראית עין סעודה המחוייבת, אבל סעודת בר מצוה טוב לדחות על יום אחר, ואף נישואין יש לקבוע לכתחלה על יום אחר. ויום ראשון משנה שלהם וכן טענקס גיווינג אין לאסור מדינא אבל בעלי נפש יש להם להחמיר.

שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק ה סימן כ אות ו

אם מותר לעשות סעודה בטענקס - גיווינג, שהוא יום הודייה של הנוכרים באמעריקא

ובדבר טענקס - גיווינג, כבר כתבתי לאחד בתשובה באג"מ ח"ב דאה"ע סימן י"ג, שאין לאסור מדינא לקבוע על יום זה איזה שמחה, כסעודת בר מצוה ונישואין, אלא שבעלי נפש יש להם להחמיר. אבל לעשות שמחה וסעודה לכבוד טענקס - גיווינג, יש וודאי לאסור מדינא. ולא משום שאיכא בזה חשש דמיון לשמוח ביום איד של ע"ז כנוכרים, שהרי אין יום זה איד שבדו הכומרים, אלא מעצמן עשו שמחה ביום זה. ואף שאז אולי היו הנוכרים שעשו זה עובדי ע"ז, ונתנו שם בדבריהם דברי שבח להע"ז, אינו שייך זה לשנים אחרונות, שאחרים התחילו ג"כ לקבוע סעודות ביום זה, שהם לא שייכי לאיזו ע"ז. וכי כל אדם אף של נוכרים עושה דווקא שמחות לע"ז, וגם הרי בזה"ז רוב שמחות וסעודות שלהם אינם לע"ז. וגם דאין מקריבין קרבנות, וליכא שום תקרובת לע"ז, כמפורש בתוס' ריש ע"ז ד"ה אסור, אף בימי האיד שלהם. ואין דברי התיפלה שאומרין בסעודתן, אוסר מלאכול מצד איסור ע"ז, אף בנוכרים שעושים זה לכבוד אמונתם. אלא שמה שאסור לעשות שמחה לכבוד יום זה הוא מדין ובחוקותיהם לא תלכו, אף שאין זה חוק לע"ז, אלא חוק הבל ושטות בעלמא. כדאיתא שאיכא איסור כזה בתוס' ע"ז דף י"א ע"א ד"ה ואי, בסופו.

שו"ת אגרות משה יורה דעה חלק ד סימן יא אות ד

אם אסור מצד בחוקותיהם לא תלכו, להשתתף בסעודת יום ההודייה שעושים בארצות הברית

ובדבר השתתפות במי שמחשיבים יום ההודייה (טיינקסגיווינג) כעין חג לעשות בו סעודה. הנה לכאורה מכיוון שבספרי דתם לא הוזכר יום זה לחג, וגם לא שיתחייבו בסעודה, וכיוון שהוא יום זכר לאנשי המדינה, שהוא ג"כ שמח בהמדינה שבא לגור לכאן עתה או מכבר, לא מצינו בזה איסור לאו בעשיית שמחה בסעודה, ולא באכילת תרנגול ההודו (אינדיק). וכדמצינו כה"ג בקידושין דף ס"ו ע"א שינאי המלך עשה שמחה בכבישה דמלחמה בכוחלית שבמדבר ואכלו שם ירקות לזכר. אבל ודאי אסור לקבוע זה לחובה ולמצווה, אלא לשמחת הרשות עתה. ובאופן זה בלא קביעות חובה ומצווה יוכל גם לשנה האחרת ג"כ לשמוח ולעשות בו סעודה. אבל אני סובר דמ"מ אסור לעשות יום קבוע בשנה לחוג זה, ורק בשנה ההוא שכבש ינאי המלך, בזה עשה השמחה ולא לקביעות, ויש בה גם משום בל תוסיף, עיין מגילה דף ז' ע"א וברמב"ן בפירוש על התורה דברים על פסוק לא תוסיפו (דברים ד' ב'). ואף שיש לדון לענין הלאו, מ"מ איסור ודאי הוא זה.

שו"ת אגרות משה יורה דעה חלק ד סימן יב

ביאור המסקנה בתשובות בענין סעודה שעושים ביום ההודייה דארצות הברית

הנה ענין יום ההודייה דארצות הברית (טענקס - גיווינג), שזה לא כבר בחודש אייר שנה זו כתבתי (לעיל חלק אורח חיים סימן כ' אות ו') שלעשות שמחה וסעודה לכבוד היום דטענקס - גיווינג יש לאסור מדינא, אף שליכא בזה חשש איסור יום אידיהן, דהא אינו מימי אידיהן שבדו הכומרים, אבל איכא בזה האיסור לאו דבוחוקותיהם לא תלכו (ויקרא קדושים י"ח י"ג). ובזמן קצר בתשובה אחרת לחכם אחר (לעיל סימן י"א אות ד'), כתבתי שבעצם לא מצינו בזה איסור לאו, לא בעשיית שמחה בסעודה ולא באכילת תרנגול ההודו (אינדיק). אבל ודאי אסור לקבוע זה לחובה ולמצווה, אלא לשמחת הרשות בפעם זה ובאופן ארעי, כזה יוכל גם בשנה האחרת לעשות כן. ואני מסיק דמ"מ אסור לע"ד לעשות יום קבוע בשנה לחוג זה. ואף בהא דינאי המלך שעשה שמחה וסעודה בכיבוש מלחמה בכוחלית שבמדבר בקידושין דף ס"ו ע"א, היה זה רק בשנה ההיא דכיבש ולא בשנים אחרות. וגם כתבתי שיש בזה משום בל תוסיף, לרמב"ן בפירושו עה"ת פ' ואתחנן (ד' ב') על קרא דלא תוסיפו, ולא הזכרתי שבטענקס - גיווינג איכא איסור דבוחוקותיהם לא תלכו.

שולחן ערוך יורה דעה הלכות יין נסך סימן קכג סעיף א

סתם יינם של עובדי כוכבים אסור בהנאה. וה"ה למגעם, ביין שלנו. הגה: משום גזירת יין שנתנסך לאלילים. ובזמן הזה, שאינו שכיח שהאומות מנסכים לעבודת כוכבים, י"א דמגע עובדי כוכבים ביין שלנו אינו אסור בהנאה, רק בשתייה; וכן סתם יין שלהם, אינו אסור ליהנות ממנו. ולכן מותר לגבות בחובו מן העובדי כוכבים סתם יינם, מפני

דהוי כמציל מידם (טור בשם רשב"ם והרא"ש ומרדכי). וה"ה בשאר הפסד, כגון אם עבר וקנה או מכר, אבל לכתחלה אסור לקנותו ולמכרו כדי להשתכר בו (הגהות מיימוני פ"ח דמאכלות אסורות והגהות אשיר"י ומהר"ם פדואה סי' ע"ו). ויש מקילין גם בזה, וטוב להחמיר. וע"ל סימן קל"ב (שם בשם סמ"ג ואגור בשם הגאונים).

פתחי תשובה שם ס"ק א

וטוב להחמיר עיין בס' לבושי שרד סימן קנ"ח שלמד זכות על מה שנוהגין עכשיו לעשות סחורה בסתם יינם ע"ש ועיין בתשובת פרי תבואה סי' א' מ"ש בזה.

דרכי תשובה סימן קכג ס"ק ג

ובזמן הזה. עיין בשו"ת פרי תבואה סימן א' מה שהאריך ע"ד המנהג שנתפשט שהמוזגים מוכרים סתם יינם וכ' דשבקינן להם מנהגם עיין שם והביאו היד אפרים ועי' בספר שלחן גבוה להלן סי' קנ"א ס"ק ל"ב שכ' דבשאלוניקי השכיר בעה"ב א' מערה שלו לגוי לסתם יינם ורבני העיר שתקו ולא אמרו לו דבר אך לא עלתה לו יפה להבעה"ב הזה ע"כ כל שומר נפשו ירחק מהנאה זו עיין שם (והיינו לבני ספרדיים וכמש"ל בס"ק הקודם) ועי' בספר רוח חיים ריש סי' זה ועי' בספר שבילי דוד אות ב' שכ' וז"ל ודע כי אף שבש"ע אין כאן היתר לעשות מו"מ לכתחלה עם סתם יינם חזינן האידנא וגם בדור הקדום כי פשוט זה להיתר ואולי כי זה שיצאה ההוראה להיתר כי במדינות אלו זה הוא מו"מ גדול וחשיב זה כהפסד רב ולכן לא ראינו מוחים בזה וכעין זה כתב בס' חכמת אדם ומזה נתפשט כי גם יראי ה' עושין כן אבל ודאי שהנשאל על כך אין לו להורות היתר ברור וכו' עכ"ד ועי' בשו"ת בעי חיי (מהכנה"ג) חיו"ד סוף סי' קע"ג ובשו"ת חקרי לב ח"ב מיו"ד סי' קע"ב וסימן קפ"ח ובשו"ת בני יעקב סי' ג' ובשו"ת זרע אמת חיו"ד סי' מ"ב ובשו"ת תפארת אדם סי' כ"ז ועי' בשו"ת מהר"ם שיי"ק חיו"ד סי' נ' באורך אמנם יעוין בלבושי שרד בחידושי דינים סי' קס"ב שכתב דכל מה שפקפקו המחברים הראשונים והאחרונים בענין היתר המו"מ בסתם יינם הוא במקומות שנוהגין כדעת המחבר לאסור סתם יינם בהנאה אבל במדינתנו שלא אסרינן סתם יינם רק בשתי' אין כל החומרות אשר בזה נוהגין בו ואפי' ירא שמים אין צריך להחמיר מלקנותו להשתכר בו ועיי"ש בס"ק קס"ה שכתב דאפי' במקום שהביא המחבר דעות אם הוא אסור בהנאה ג"כ יש להקל במדינתנו לענין מו"מ וכן אם המורה מסופק בעצמו באיזה דין שלא הזכיר במחברים אם מותר בהנאה והמורה בעצמו מצד עיונו רואה שראוי להסתפק בו אולי הוא אסור בהנאה מדינא דג"ז יש להקל לענין מו"מ עיין שם:

שולחן ערוך יורה דעה הלכות מאכלי עובדי כוכבים סימן קיז סעיף א

כל דבר שאסור מן התורה אף על פי שמותר בהנאה, אם הוא דבר המיוחד למאכל אסור לעשות בו סחורה.

ט"ז יורה דעה סימן קיז ס"ק א

אסור לעשות בו סחורה. בב"י בשם רשב"א הטעם גזירה שמא יבא לאכול מהם יצאו חמור וגמל שאדם מגדלן למלאכה ותמהתי שהרי בפרק כל שעה (דף כ"ג) איתא שהוא איסור דאורייתא דתנינן נזדמנו לו מינים טמאים מותר למוכרן לעובד כוכבים ומפרש טעמא דכתיב לכם שלכם יהא ופרכינן אפי' לכתחלה נמי ומשני שאני הכא דאמר קרא יהיו בהוייתן יהיו וכן כתבו התוס' שם דמדאורי' הוא ונראה דהרשב"א כתב גזירה זו שהתורה אסרה משום זה מדחזינן היתרא משום לכם ואיסורא משום יהיו הרי הדבר מסור לחכמים שהם יבחרו מה יהיה אסור ומה יהיה מותר דוגמא לדבר איסור מלאכה דחול המועד בפ' ב' ד' דחגיגה וע"כ דנו חכמים שבכל מידי דהוא מאכל יש לאסרו שמא יבוא לאוכלו אבל דבר המיוחד למלאכה מותר. שוב ראיתי בת"ה סי' ר' שכתב בשם גליון תוספות דהך דרשא הוה אסמכתא. וזה כתוב בגליון התוספות פרק כל שעה שזכרתי שכתבו דאיסור סחורה באלו הוי דאורייתא ע"ז כתב הגליון דלאו דאורייתא ממש קאמר דבאמת אינו אלא מדרבנן דאסמכתא בעלמא הוא. אלא דק"ל ממ"ש התוספות בפרק לולב הגזול (דף ל"ט) ד"ה וליתיב כו' לענין שביעית וז"ל ואפשר הקונה מחבירו כדי להרויח ולמכור ביוקר דהיינו נמי סחורה ובפרק ז' דשביעית תנן שאין עושין סחורה בפירות שביעית ולא בבכורות ולא בתרומות ולא בנבילות וטרפות כו' לא משכחת שיהו כולם שוין לענין סחורה אלא בכה"ג דבהדיא שרי רחמנא למכור כדכתיב או מכור לנכרי עכ"ל ואם איתא דאיסור סחורה בדברים טמאים אינו אלא מדרבנן מאי מוכיחים התוספות מנבילות וטריפות מן הפסוק דמכור לנכרי דהתם ודאי מותר מן התורה אלא דרבנן אסרוה ומתני' קאמר דמדרבנן הם שוים ונראה לתרץ דאין כח ביד חכמים לאסור דבר שפירשה התורה בפירוש להיתר דאין כח ביד חכמים להחמיר אלא במקום שאין בו לא איסור ולא היתר מפורש מן התורה משא"כ במקום שיש היתר מפורש מן התורה וזה בכלל מאמרם שמעתי שב"ד היו מכין ועונשין שלא מן הדין ולא לעבור על ד"ת אלא לעשות סייג לתורה דקשה פשיטא שאין כח בשום אדם לעבור על ד"ת ובח"מ סי' ב' כתבנו מזה ולפי הנחה שזכרתי אתי שפיר טפי דכאן נתכוין שאף להחמיר אין להם כח במקום שהם עוברים על ד"ת. ע"כ מוכיחים התוספות שפיר מדמצינו היתר בתורה ודאי חכמים לא אסרוהו כלל למכירה אלא ע"כ דגם מדרבנן מותר והיינו היכא דלא קנה להרויח:

ש"ך יורה דעה סימן קיז ס"ק ב

אסור לעשות בו סחורה. הטעם שמא יבוא לאכול מהן אבל אם אינו מוכר לצורך אכילה ליכא למיגזר דדוקא כשמוכר לצורך אכילה איכא למיגזר שמא יבא לאכול מהן כיון שהוא מוכר לאכיל' או שמא יבא לטעום כדרך המוכרים לאכילה אבל כשאינו מתעסק בו לצורך אכילה ליכא למיגזר א"נ לשמא יבא לאכול לא חיישינן דאטו ברשיעי עסקינן דלא מזדהרי למיכל איסורא אלא הטעם הוא משום דהרואה שסוחר בדבר האסור לצורך אכילה יחשוב שכשם שסוחרן לצורך אכילה כך הוא אוכל מהן ולכך מותר היכא דאינו מוכר לאכילה אף על פי שהוא דבר שדרך בני אדם לגדלן לאכלן וכמ"ש בס"ק א', ודין שותף שעבר ועשה סחורה בדבר האיסור עיין בח"מ ר"ס קפ"ב בטור:

רמב"ם הלכות מאכלות אסורות פרק יז הלכה י

כיצד לא ישתה אדם במסיבה של עכו"ם, ואף על פי שהוא יין מבושל שאינו נאסר, או שהיה שותה מכליו לבדו, ואם היה רוב המסיבה ישראל מותר, ואין שותין שכר שלהן שעושין מן התמרים והתאנים וכיוצא בהן ואינו אסור אלא במקום מכירתו, אבל אם הביא השכר לביתו ושתהו שם מותר שעיקר הגזירה שמא יסעוד אצלו.

שלחן ערוך יורה דעה סי' קיד סעיף א

כל שכר של כותים, אחד שכר של תמרים או של תאנים או של שעורים או של תבואה או של דבש, אסור משום חתנות. ואינו אסור אלא במקום מכירתו, אבל אם הביא השכר לביתו ושותהו שם, מותר, שעיקר הגזרה שמא יסעוד אצלו. ולא אסרו אלא כשקובע עצמו לשתות כדרך שאדם קובע בשתיה, אבל אם נכנס בבית העובד כוכבים ושתה דרך עראי באקראי, מותר. וכן מי שלן בבית העובד כוכבים, חשוב כביתו, ומותר לשלוח בעיר לקנות שכר מהעובד כוכבים: הגה - ויש מתירין בשכר של דבש ותבואה (מרדכי בשם תוספות והרבה מן האחרונים ואגודה פא"מ ואו"ה כלל מ"ג ד"ו וסמ"ק דף קי"ג), וכן נוהגין להקל במדינות אלו:

חכמת אדם שער איסור והיתר כלל סו סעיף יד

שכר של עכו"ם בין של תבואה בין של תאנים או של דבש שקורין מעד אף על גב דאין בזה איסור משום בישולי עכו"ם ואפילו בישל תבואה שהרי אין כאן אלא המים ולא התבואה, והא ראייה שמברכין עליו שהכל ולא בורא מיני מזונות אפילו הכי אסרו חכמים משום חתנות. ואמנם לא אסרו בזה אלא במקום מכירתו וכשקובע עצמו לשתות בבית העכו"ם אבל אם הביא השכר לביתו או שנכנס לבית העכו"ם לשתות משום צמא או שלן בבית העכו"ם מותר לשתות בין לשלוח לקנות במקום אחר ובין ששותה משל האכסניא מותר ואף שבזמן הזה נוהגים להקל לשתות שכר של תבואה בבית העכו"ם ואין למחות בידם כי יש מקילין אבל ראוי לכל בעל נפש להרחיק מזה (עיין פרי חדש (ס"ק ג' ד') ואף שראיותיו מרב פפא יש לדחות בקל מכל מקום דבריו נכונים) וכל זה בשכר שמצוי אבל יין תפוחים ושאר פירות מותר דדבר שאינו מצוי לא גזרינן וכן קאווע ושקלאדע מותר לשתות בבית העכו"ם (פרי חדש). אך בעוונותינו הרבים בזמן הזה כמה קלקולים באים מזה ובפרט לשתות קאווע עם חלב שהוא איסור גמור מלבד שעל ידי זה חס ושלום באו לידי זנות כידוע על כן כל אשר בו ריח תורה ירחיק מזה מלהכנס לבתיהם לשתות איזה משקה שיהיה (סימן קי"ד סעיפים א' ג'):

פרי חדש יורה דעה סימן קיד ס"ק ו

ויש מתירין בשכר של דבש ותבואה כו'. לא נמצא לשום מחבר שיתיר בהדיא שכר של תבואה, אלא שהמרדכי [עבודה זרה רמז תתיט] כתב בשם אבי העזרי [ראבי"ה סימן אלף ס] דשכר שלנו אין בו משום חתנות, וביאר בב"י

[עמוד כב דיבור ראשון] שטעמו משום דסתם שכר שבתלמוד הוא של תמרים, אבל לא של מינים אחרים, ולפי זה לשון ההג"ה אינו מדוקדק דמשמע דדוקא בשכר דבש ותבואה מתירין, וליתא דהוי ליה למימר שבכל שכר מתירים חוץ משכר תמרים, ומכל מקום סברא זו אינה מחוורת כלל, חדא דהא בגמרא [שם לא, ב] שכר סתמא קאמר משמע דכל מין שכר אסור, ועוד שהרי רב פפא מוכר שכר תמרים הוה כדפירש רש"י בסוף פרק כיצד מברכין [ברכות מד, ב ד"ה סודני] ובגמרא אמרינן דרב פפא מפקי ליה אבבא דחנותא ושתי ועל כרחך זה מין שכר אחר שלא היה לו אלמא דכל מין שכר אסור חכמים משום חתנות, וכן דעת כל הפוסקים. ולפי זה המיקל בשכר של תבואה עובר על דברי חכמים וראוי לגערה שכל מין שכר אסור, אבל משקין של שאר פירות מותרים וכמו שכתבתי [ס"ק א] לדעת הרמב"ם: ועל פי זה מותר לשתות הקאו"י בבית העכו"ם שאע"פ שאינו נאכל כמות שהוא חי ועולה על שלחן מלכים, מכל מקום אינו עשוי ללפת בו את הפת וא"כ לית ביה משום בישולי גוים. **ומהך טעמא גופיה יש להתיר מין משקה אחר שנקרא גיקולאט"י בלע"ז שאף שמקצת בני אדם מלפתים בו את הפת, מכל מקום רובא דעלמא שותין אותו בלא ליפות פת. ובלאו הכי יש להתיר בין הקאו"י ובין מין זה של גיקולאט"י דכי היכי דבטל הפרי לגבי המים לענין ברכה, דהא לא מברכין עלייהו אלא שהכל, הכי נמי בטל לענין איסור בישול, וכמו שכתבו התוספות בפרק אין מעמידין [עבודה זרה לא, ב ד"ה ותרויהו] גבי שכר של תבואה וכתבתיו לעיל בס"ק ב' ובסימן קי"ב ס"ק י"ז ע"ש, וכן עמא דבר: כתב הרמב"ם בפרק י"ז מהלכות מאכלות אסורות [הלכה י] לא ישתה אדם במסיבה של עכו"ם ואף על פי שהוא יין מבושל שאינו נאסר או שהיה שותה מכליו לבדו ואם היה רוב המסיבה ישראל מותר. וכתב הרב הב"י בריש סימן קי"ב [עמוד ב ד"ה ומ"ש ואסור] דמה שכתב הרב ז"ל שאם היה רוב המסיבה ישראל מותר, שלמד כן מדאמרינן בפרק אין מעמידין [שם ל, א] דשמואל ואבלט הוו יתבי אייתו לקמייהו חמרא מבשלא משכיה לידיה אמר ליה שמואל הרי אמרו יין מבושל אין בו משום יין נסך, ואי ליכא צד היתר לשתותו במסיבת הגוי היכי הוה שתי שמואל ע"כ. ואיברא דהכי משמע מפשט הגמרא דגם אבלט היה במסיבה עם שמואל וכן כתוב שם בתוספות [ד"ה יין], וכן בפרק קמא דעבודה זרה [ח, ב] מבואר שמותר לילך לסעוד בבית העכו"ם אי לית ליה הילולא ורב יצחק בריה דרב משרשיא איקלע לבי ההוא גוי שזימנו לסעוד אצלו כדאיתא התם, וכן בפרק ב' דביצה [כא, ב] איתא דמזמנין את הגוי בשבת, ואף על פי שיש לדחות דמיירי שהגוי מיסב לבדו והישראל לבדו, מכל מקום פשטן של דברים משמע שמותר להיסב עם הגוי בשלחן אחד זולתי אם רוב המסיבה גוים כמו שכתב הרמב"ם ז"ל: ומסתברא דאפילו במחצה על מחצה נמי יש לאסור, והכי דייק לישניה דהרמב"ם שכתב ואם היה רוב המסיבה ישראל מותר מכלל דבמחצה על מחצה אסיר, וכדתנן במסכת מכשירין [פרק ב משנה ה - ו] גבי מרחץ מרחצת בשבת ומצא בה ירק נמכר דבמחצה על מחצה אזלינן לחומרא. ואמרינן נמי בפרק כל כתבי [שבת קכב, א] נר הדלוק במסיבה אם רוב גוים מותר להשתמש לאורה, אם רוב ישראל אסור, מחצה על מחצה אסור, אלמא דבמחצה על מחצה אזלינן לחומרא. ומיהו הך מסיבה דפרק כל כתבי אינו מסיבה של אכילה ושתייה, דהא קתני אם רוב גוים מותר וכיון דאיכא רוב גוים היכי מצו להיסב היהודים עמהם. וההיא דשמואל ואבלט אינשי אחריני הוו יתבי בהדי דשמואל באופן שרוב המסובין היו ישראל אלא דלא חשיב להו תלמודא משום כבודו דשמואל. וכהאי גוונא משני תלמודא בריש מסכת גיטין [ה, ב] ופרק קמא דסנהדרין [יד, א] גבי מילתא אחריתי ע"ש. אלא שיש לדקדק על זה מהא**

דאמרינן בפרק שמיני דברכות [נג, א] היה מהלך חוץ לכרך וראה אור אם רוב כותים אינו מברך אם רוב ישראל מברך, ומסיק התם הש"ס דאפילו מחצה על מחצה מברך, איידי דתנן רישא רוב כותים תנא סיפא רוב ישראל ומדמצי לברוכי משמע דבמחצה על מחצה אזלינן לקולא, וי"ל דשאני התם דבמחצה גויים מסתמא אית בהו דהיתרא נמי שהדליקו בליל מוצאי שבת מישראל ולפיכך במחצה על מחצה בדין הוא להקל ולדונו כרובא דהיתרא:

שו"ת אגרות משה יורה דעה חלק ב סימן קיז

בדבר לעשות פארלע מיטינג בבית נכרים אף לצורך מצוה נראה שאסור, משום שאיכא איסור לעשות משתאות בבית נכרים אף לאכול שם דברים המותרין ולשתות שכר וי"ש ומשקין המותרין, שהרי אסרו בשביל זה לשתות שכר בביתו של נכרי אף בלא עשיית משתה כשהוא שתיית קבע, כדאיתא בע"ז דף ל"א מגזירה דחתנות שלא ירגיל לעשות משתאות אצל עכו"ם ויתן עיניו בבתו כדפרש"י שם ואיפסק כן בש"ע יו"ד סימן קי"ד סעיף א'. ואפילו להמקילין בשכר של דבש ותבואה שהביא הרמ"א שם וה"ה ביי"ש שהוא מטעם שלדידהו מה שלא היה מצוי בימי הגמ' ולא נגזר אז, כהא דיין תפוחים ויין רמונים לא אסרינן אף כשנעשו מצויין, שלכן גם שכר דבש ותבואה וי"ש שלא היה מצוי אז מותרין אף עתה שהם מצויין, מ"מ הוא רק הגזירה שבשביל עשיית המשתאות לא אסרו אבל המשתאות גם לדידהו אסור. וכיון שהוא דבר איסור לא שייך להתיר אפילו לצורך מצוה. ול"ד זה לאם הנכרי עצמו עושה משתה לאיזה שמחה שלו ומזמין איזו יהודי שאם לא יכול לאישתמוטי רשאי לילך וגם לשתות משקין המותרין שהוא משום איבה, והשתיה נחשב ממילא עראי, אבל הפארלע מיטינג הרי עושין בכוונה היהודים בבית הנכרי שזה אין להתיר.

ובדבר שהיהודים רוצים לעשות בענקעט לכבוד נכרי באיזה אולם כדי שיבואו בשבילו הרבה אורחים ויתנדבו בשבילו עבור הדבר מצוה, אין לומר שהוא דבר איסור ממש, שמצד ביבש קצירה שאיתא בב"ב דף י' כיון שמה שיתקבץ לצדקה על ידו הרי כוונתו אינו למצוה אלא לכבוד שאין בזה זכות ומצוה כל כך. ואם בשביל טעם חלול השם שצריכין להנכרי דאיתא ברש"י סנהדרין דף כ"ו וטעם זה נפסק להלכה /יו"ד/ בסימן רנ"ד סעיף א' כדאיתא בט"ז וש"ך ס"ק א' עיין שם, שהכוונה שהוא בזיון להיהודים שגם זה נחשב חלול השם, הרי אם אי אפשר לחיות בצדקה של ישראל ואינו יכול ליטלה מהנכרי בצנעא ה"ז מותר כדאיתא בסנהדרין ובש"ע שם, וא"כ הרי אפשר שהגבאים ומנהלים מוסד המצוה לא יכלו להשיג ההכרחיות עבור המצוה מצדקה של ישראל שלכן אין לאסור אם האמת כן. אבל בכל אופן הוא ענין מכוער שאין להגבאים ומנהלים של מוסד מצוה לעשות זה אף שאין בזה איסור ממש ויטריחו להשתדל להשיג כל הצורך מיהודים החייבים בהמצוה.

ובאם צריכים לעשות בענקעט לאיזה נכרי שעשה טובה לבני העיר להכרת טובה על מה שעשה להם מכבר ולא למטרת אספת כספים לצדקה הוא דבר המותר ממש. ידידו מוקירו, משה פיינשטיין

טור חושן משפט הלכות מתנה סימן רמט

מדת חסידות שלא לקבל מתנה משום אדם אלא לבטוח בה' שיתן לו די מחסורו שנאמר ושונא מתנות יחיה.

שולחן ערוך חושן משפט הלכות מתנה סימן רמט סעיף ה

מדת חסידות שלא לקבל מתנה, אלא לבטוח בהשם שיתן לו די מחסורו שנאמר ושונא מתנות יחיה. (משלי טו, כז).

תלמוד בבלי מסכת עבודה זרה דף לא עמוד ב

אתמר: מפני מה אסרו שכר של עובדי כוכבים? רמי בר חמא אמר רבי יצחק: משום חתנות.

פירוש המשנה לרמב"ם מסכת עבודה זרה פרק ב משנה ו

רוב אלה הדברים, כגון הפת והשלקות ודומיהן, אמנם נאסרו כדי שנתרחק מהם ולא נתערב עמהם, כדי שלא נימשך בהתערבנו עמהם להתפקרות במה שאסור, והוא ענין אומרם משום חתנות.

שלחן ערוך יורה דעה סי' קיד סעיף א

כל שכר של כותים, אחד שכר של תמרים או של תאנים או של שעורים או של תבואה או של דבש, אסור משום חתנות. ואינו אסור אלא במקום מכירתו, אבל אם הביא השכר לביתו ושותהו שם, מותר, שעיקר הגזרה שמא יסעוד אצלו. ולא אסרו אלא כשקובע עצמו לשתות כדרך שאדם קובע בשתיה, אבל אם נכנס בבית העובד כוכבים ושתה דרך עראי באקראי, מותר. וכן מי שלן בבית העובד כוכבים, חשוב כביתו, ומותר לשלוח בעיר לקנות שכר מהעובד כוכבים: הגה - ויש מתירין בשכר של דבש ותבואה (מרדכי בשם תוספות והרבה מן האחרונים ואגודה פא"מ ואו"ה כלל מ"ג ד"ו וסמ"ק דף קי"ג), וכן נוהגין להקל במדינות אלו:

ביאור הגר"א יורה דעה סימן קיד ס"ק ח

ותבואה. כ"כ מרדכי בשם ראבי"ה בשם ספר הישר וכו' ב"י שדעתו דאין אסור אלא כעין שכר שלהם שהיה של תמרים אבל כל הפוסקים חולקין ע"ז. וכן בדברי הרמב"ם והרא"ש הנ"ל וכו' הרמב"ם שהתירו יין תפוחים מפני שאינו מצוי כו' וכמ"ש בש"ע בס"ג (ע"כ):

פרי חדש יורה דעה סימן קיד ס"ק ו

ויש מתירין בשכר של דבש ותבואה כו'. לא נמצא לשום מחבר שיתיר בהדיא שכר של תבואה, אלא שהמרדכי [עבודה זרה רמז תתיט] כתב בשם אבי העזרי [ראבי"ה סימן אלף ס] דשכר שלנו אין בו משום חתנות, וביאר בב"י [עמוד כב דיבור ראשון] שטעמו משום דסתם שכר שבתלמוד הוא של תמרים, אבל לא של מינים אחרים, ולפי זה לשון ההג"ה אינו מדוקדק דמשמע דדוקא בשכר דבש ותבואה מתירין, וליתא דהוי ליה למימר שבכל שכר מתירין חוץ משכר תמרים, ומכל מקום סברא זו אינה מחוורת כלל, חדא דהא בגמרא [שם לא, ב] שכר סתמא קאמר משמע דכל מין שכר אסור, ועוד שהרי רב פפא מוכר שכר תמרים הוה כדפירש רש"י בסוף פרק כיצד מברכין

[ברכות מד, ב ד"ה סודני] ובגמרא אמרינן דרב פפא מפקי ליה אבבא דחנותא ושתי ועל כרחך זה מין שכר אחר שלא היה לו אלמא דכל מין שכר אסרו חכמים משום חתנות, וכן דעת כל הפוסקים. ולפי זה המיקל בשכר של תבואה עובר על דברי חכמים וראוי לגערה שכל מין שכר אסור, אבל משקין של שאר פירות מותרים וכמו שכתבתי [ס"ק א] לדעת הרמב"ם: ועל פי זה מותר לשתות הקאו"י בבית העכו"ם שאע"פ שאינו נאכל כמות שהוא חי ועולה על שלחן מלכים, מכל מקום אינו עשוי ללפת בו את הפת וא"כ לית ביה משום בישולי גוים. **ומהך טעמא גופיה יש להתיר מין משקה אחר שנקרא גיקולאט"י בלע"ז שאף שמקצת בני אדם מלפתים בו את הפת, מכל מקום רובא דעלמא שותין אותו בלא ליפות פת. ובלאו הכי יש להתיר בין הקאו"י ובין מין זה של גיקולאט"י דכי היכי דבטל הפרי לגבי המים לענין ברכה, דהא לא מברכינן עלייהו אלא שהכל, הכי נמי בטל לענין איסור בישול, וכמו שכתבו התוספות בפרק אין מעמידין [עבודה זרה לא, ב ד"ה ותרוייהו] גבי שכר של תבואה וכתבתיו לעיל בס"ק ב' ובסימן קי"ב ס"ק י"ז ע"ש, וכן עמא דבר: כתב הרמב"ם בפרק י"ז מהלכות מאכלות אסורות [הלכה י] לא ישתה אדם במסיבה של עכו"ם ואף על פי שהוא יין מבושל שאינו נאסר או שהיה שותה מכליו לבדו ואם היה רוב המסיבה ישראל מותר. וכתב הרב הב"י בריש סימן קי"ב [עמוד ב ד"ה ומ"ש ואסרו] דמה שכתב הרב ז"ל שאם היה רוב המסיבה ישראל מותר, שלמד כן מדאמרינן בפרק אין מעמידין [שם ל, א] דשמואל ואבלט הוו יתבי אייתו לקמייהו חמרא מבשלא משכיה לידיה אמר ליה שמואל הרי אמרו יין מבושל אין בו משום יין נסך, ואי ליכא צד היתר לשתותו במסיבת הגוי היכי הוה שתי שמואל ע"כ. ואיברא דהכי משמע מפשט הגמרא דגם אבלט היה במסיבה עם שמואל וכן כתוב שם בתוספות [ד"ה יין], וכן בפרק קמא דעבודה זרה [ח, ב] מבואר שמותר לילך לסעוד בבית העכו"ם אי לית ליה הילולא ורב יצחק בריה דרב משרשיא איקלע לבי ההוא גוי שזימנו לסעוד אצלו כדאיתא התם, וכן בפרק ב' דביצה [כא, ב] איתא דמזמנין את הגוי בשבת, ואף על פי שיש לדחות דמיירי שהגוי מיסב לבדו והישראל לבדו, מכל מקום פשטן של דברים משמע שמותר להיסב עם הגוי בשלחן אחד זולתי אם רוב המסיבה גוים כמו שכתב הרמב"ם ז"ל: ומסתברא דאפילו במחצה על מחצה נמי יש לאסור, והכי דייק לישניה דהרמב"ם שכתב ואם היה רוב המסיבה ישראל מותר מכלל דבמחצה על מחצה אסיר, וכדתנן במסכת מכשירין [פרק ב משנה ה - ו] גבי מרחץ מרחצת בשבת ומצא בה ירק נמכר דבמחצה על מחצה אזלינן לחומרא. ואמרינן נמי בפרק כל כתבי [שבת קכב, א] נר הדלוק במסיבה אם רוב גוים מותר להשתמש לאורה, אם רוב ישראל אסור, מחצה על מחצה אסור, אלמא דבמחצה על מחצה אזלינן לחומרא. ומיהו הך מסיבה דפרק כל כתבי אינו מסיבה של אכילה ושתייה, דהא קתני אם רוב גוים מותר וכיון דאיכא רוב גוים היכי מצו להיסב היהודים עמהם. וההיא דשמואל ואבלט אינשי אחריני הוו יתבי בהדי דשמואל באופן שרוב המסובין היו ישראל אלא דלא חשיב להו תלמודא משום כבודו דשמואל. וכהאי גוונא משני תלמודא בריש מסכת גיטין [ה, ב] ופרק קמא דסנהדרין [יד, א] גבי מילתא אחריתי ע"ש. אלא שיש לדקדק על זה מהא דאמרינן בפרק שמיני דברכות [נג, א] היה מהלך חוץ לכרך וראה אור אם רוב כותים אינו מברך אם רוב ישראל מברך, ומסיק התם הש"ס דאפילו מחצה על מחצה מברך, איידי דתנן רישא רוב כותים תנא סיפא רוב ישראל ומדמצי לברוכי משמע דבמחצה על מחצה אזלינן לקולא, וי"ל דשאני התם דבמחצה גוים מסתמא אית בהו דהיתרא נמי שהדליקו בליל מוצאי שבת מישראל ולפיכך במחצה על מחצה בדין הוא להקל ולדונו כרובא דהיתרא:**

תלמוד בבלי מסכת עבודה זרה דף ח עמוד א-ב

תניא, רבי ישמעאל אומר: ישראל שבחוצה לארץ עובדי עבודת כוכבים בטהרה הן, כיצד? עובד כוכבים שעשה משתה לבנו וזימן כל היהודים שבעירו, אף על פי שאוכלין משלהן ושותין משלהן ושמש שלהן עומד לפניהם, מעלה עליהם הכתוב כאילו אכלו מזבחי מתים, שנאמר: וקרא לך ואכלת מזבח. ואימא: עד דאכיל! אמר רבא: אם כן, נימא קרא ואכלת מזבח, מאי וקרא לך? משעת קריאה. הלכך, כל תלתין יומין, בין א"ל מחמת הלולא ובין לא א"ל מחמת הלולא - אסור; מכאן ואילך, אי א"ל מחמת הלולא - אסור, ואי לא אמר ליה מחמת הלולא - שרי. וכי א"ל מחמת הלולא, עד אימת? אמר רב פפא: עד תריסר ירחי שתא. ומעיקרא מאימת אסור? אמר רב פפא משמיה דרבא: מכי רמו שערי באסינתי. ולבתר תריסר ירחי שתא שרי? והא רב יצחק בריה דרב משרשיא איקלע לבי ההוא עובד כוכבים לבתר תריסר ירחי שתא, ושמעיה דאודי, ופירש ולא אכל! שאני רב יצחק בריה דרב משרשיא, דאדם חשוב הוא.

רש"י מסכת עבודה זרה דף ח עמוד ב

ובין לא אמר לו - מסתמא להלולא מכיון ואסור דכל ימי הלולא מקריב לעבודת כוכבים.

שולחן ערוך יורה דעה הלכות עבודת כוכבים סימן קנב סעיף א

עובד כוכבים העושה משתה לחופת בנו או בתו אסור לישראל לאכול שם אפילו אוכל משלו ושמש שלו עומד עליו ומשמש.

ט"ז יורה דעה סימן קנב ס"ק א

אסור לישראל לאכול שם. בדרישה נסתפק אי יש בכאן היתר משום איבה כמו בסי' קמ"ח שאמרו ישמח עמהם מפני שהוא כמחניף להם ותמיהני על גברא רבא דכותיה יסתפק בזה שהרי זה מפורש בפסוק שלמדוהו מקרא וקרא לך ואכלת מזבח ומפורש בראש אותו פסוק פן תכרות ברית ליושב הארץ וזנו אחרי בנותיהן הרי שהתורה צותה שיהיה לנו איבה עמהם משום הרחקת בנותיהם והיאך נתיר משום איבה ולא מצינו היתר משום איבה אלא היכא שהמצוה משום דבר אחר כגון לעיל סימן קמ"ח שמשום איסור אליל הוא שראוי להרחיק באיזה דברים והתירו בקצת דברים משום איבה עמהם משא"כ כאן שעיקר המצוה של איסור אכילה גופה הוא משום שלא יהיה לנו עמהם אהבה והיאך נבטל זה גופיה משום איבה וכן אפילו בצווי דרבנן כגון שלא לאכול בישולי עובדי כוכבים שהענין הוא שלא יהיה לנו קירוב עמהם משום בנותיהם פשיטא שאין שום היתר משום איבה כל זה פשוט בעיני:

נקודות הכסף סימן קנב סעיף א

ותמיהני על גברא כו'. לא קשה מידי, דהמעין בש"ס [עבודה זרה ח, ב] גבי הא דפריך והא רב יצחק בריה דרב משרשיא איקלע לגבי ההוא עובד כוכבים לבתר תריסר ירחי שתא ושמעיה דאודי כו', יראה דטעם האיסור הוא משום דאזיל ומודה, ובאזיל ומודה שרינן משום איבה, וקרא אסמכתא בעלמא הוא. תדע, דודאי לא מחייבין מלקות אם אוכל במשתה עובד כוכבים. והיינו דקתני בברייתא [שם ע"א] ישראל שבחוצה לארץ עובדי עבודת אלילים בטהרה הם כו', משמע דאיסורא הוא משום עבודת אלילים, והיינו דאזיל ומודה:

לבוש יורה דעה סימן קנב סעיף א

גוי העושה משתה לחופת בנו או בתו אסור לישראל לאכול בה אפילו אוכל משלו ושמש שלו עומד עליו ומשמשו, והאוכל או שותה שם מעלה עליו הכתוב כאילו אכל מזבחי מתים, שנאמר [שמות לד, טו] וקרא לך ואכלת מזבחו, ומדכתיב וקרא לך ולא כתיב סתם ואכלת מזבחו, שמע מינה דהכי קאמר קרא כשיקרא לך ואתה תאכל שם אפילו אתה אוכל משלך על ידי קריאתו אותך שם, מעלה אני עליך כאילו אכלת מזבחו שהיא זבחי מתים. וסתם קריאה משמע כשיקרא אותו לסעודת משתה של שמחה כגון חתנות בנו ובתו, אבל שאר סעודות של דרכי שלום מותר.

דרכי תשובה סימן קנב ס"ק א

עכו"ם. עי' בשו"ת חסד לאברהם (להרב מהר"א אלקלעי ז"ל) חיו"ד סי' כ"ו שעמד על המחקר אם יש חילוק בזה בין גוי עובד ע"ז לישמעאל וכ' דלדעת הט"ז דהאיסור הוא משום חתנות פשוט הוא דגם בישמעאל שאינו עובד ע"ז אסור עיין שם באריכות וכ"כ בשו"ת חיים ביד סי' כ"ט דאין חילוק בין גוים משאר אומות ובין ישמעאלים לענין זה עיין שם:

רמב"ם הלכות מאכלות אסורות פרק יז הלכה י

כיצד לא ישתה אדם במסיבה של עכו"ם, ואף על פי שהוא יין מבושל שאינו נאסר, או שהיה שותה מכליו לבדו, ואם היה רוב המסיבה ישראל מותר, ואין שותין שכר שלהן שעושין מן התמרים והתאנים וכיוצא בהן ואינו אסור אלא במקום מכירתו, אבל אם הביא השכר לביתו ושתהו שם מותר שיעקר הגזירה שמא יסעוד אצלו.

ערוך השולחן יורה דעה סימן קיד סעיף ב - ג

והנה זה שכתב שלא לשתות במסיבתן אף ששותה מכליו לבדו או דבר שאינו נאסר הוא דבר תמוה שלא נמצא דין זה בשום מקום וגם הפוסקים לא הזכירו זה ולא הביאו דבריו כלל לבד הטור ריש סי' קי"ב ורבינו הב"י בספרו כסף

משנה כתב שיצא לו זה ממה שאמרו בפ"א [ח א] עובד כוכבים שעשה משתה לבנו וזימן כל היהודים שבעירו אף על פי שאוכלין משלהם ושותין משלהם וכו' מעלה עליהן הכתוב כאלו אכלו מזבחי מתים שנאמר וקרא לך ואכלת מזבח ע"ש ותמיהני דהתם האיסור משום המשתה וכמ"ש הטור והש"ע בסי' קנ"ב ע"ש וגם הרמב"ם עצמו כתב דין זה בפ"ט מעבודת כוכבים דין ט"ו וז"ל עובד כוכבים שעשה משתה לבנו או לבתו אסור ליהנות מסעודתו ואפילו לאכול ולשתות הישראל משלו שם אסור הואיל ובמסיבתם אכל ומאימתי אסור לאכול אצלו משיתחיל לעסוק ולהכין בצרכי סעודה וכל ימי המשתה ולאחר ימי המשתה ל' יום וכו' וכל ההרחקה הזאת מפני עבודה של כוכבים הוא שנאמר [שמות לד, טו] וקרא לך וגו' עכ"ל:

הרי דאין זה רק במשתה מנשואין ולא בזמן אחר ועוד דשם כתב דהאיסור אינו אלא כל זמן הנשואין ואח"כ ל' יום ולא יותר ובכאן האיסור לעולם ועוד דשם הזכיר גם אכילה ובכאן לא הזכיר רק שתייה וכן מה שכתב דאם רוב מסיבה ישראל מותר כתב בעל לחם משנה בשם הב"י שיצא לו זה ממה דאיתא בגמ' [ל' א] שמואל ואבלט הוו יתבי אייתי לקמייהו חמרא מבשלא משכיה אבלט לידיה מיניה א"ל שמואל הרי אמרו יין מבושל אין בו משום יין נסך ע"ש ואי אמרת דאפילו רוב מסיבה ישראל אסור היכי שתה שמואל עמו והקשה עליו שמא רק שמואל לבדו היה שותה ואבלט משך לידיה כדי שלא ליגע בו ע"ש והנה זה ל"ק כל כך דמדקאמר אייתי לקמייהו משמע להדיא שלשניהם הביאו לשתות דאל"כ היה לו לומר אייתי לקמיה אמנם עיקר הדבר תמוה דשני אנשים שיושבים יחד אין זה מסיבה:

פרי תואר יו"ד סי' קיד ס"ק א

אך במסיבה אסור כדעת רמב"ם דאסור לשתות במסיבה של גוים כל מיני משקין ואפילו יין תפוחים וכדומה וגם מים שרופים אסור והן אמת כי דין זה דמסיבה דהביא רמב"ם לא נודע מקומו בש"ס והב"י כתב דאפשר דמצא ברייתא דאסרה המסיבה:

חכמת אדם שער איסור והיתר כלל סו סעיף יד

שכר של עכו"ם בין של תבואה בין של תאנים או של דבש שקורין מעד אף על גב דאין בזה איסור משום בישולי עכו"ם ואפילו בישל תבואה שהרי אין כאן אלא המים ולא התבואה, והא ראייה שמברכין עליו שהכל ולא בורא מיני מזונות אפילו הכי אסרו חכמים משום חתנות. ואמנם לא אסרו בזה אלא במקום מכירתו וכשקובע עצמו לשתות בבית העכו"ם אבל אם הביא השכר לביתו או שנכנס לבית העכו"ם לשתות משום צמא או שלן בבית העכו"ם מותר לשתות בין לשלוח לקנות במקום אחר ובין ששותה משל האכסניא מותר ואף שבזמן הזה נוהגים להקל לשתות שכר של תבואה בבית העכו"ם ואין למחות בידם כי יש מקילין אבל ראוי לכל בעל נפש להרחיק מזה (עיין פרי חדש (ס"ק ג' וד') ואף שראיותיו מרב פפא יש לדחות בקל מכל מקום דבריו נכונים) וכל זה בשכר שמצוי אבל יין תפוחים

ושאר פירות מותר דדבר שאינו מצוי לא גזרינן וכן קאווע ושקלאדע מותר לשתות בבית העכו"ם (פרי חדש). אך בעוונותינו הרבים בזמן הזה כמה קלקולים באים מזה ובפרט לשתות קאווע עם חלב שהוא איסור גמור מלבד שעל ידי זה חס ושלום באו לידי זנות כידוע על כן כל אשר בו ריח תורה ירחיק מזה מלהכנס לבתיהם לשתות איזה משקה שיהיה (סימן קי"ד סעיפים א' ג'):

שו"ת משנה הלכות חלק ז סימן קיח אי מותר לאכול במסיבה של עכו"ם מאכלי היתר

ועל דבר שאלתו אי מותר לאכול ולשתות מאכלים כשרים במסיבה של עכו"ם, ומעכ"ת הביא הגמרא ע"ז דף ח' ע"א תניא ר' ישמעאל אומר ישראל שבחו"ל עובדי עו"כ בטהרה הן כיצד עו"כ שעשה משתה לבנו זימן כל היהודים שבעירו אף על פי שאוכלין משלהן ושותין משלהם ושמש שלהן עומד לפנין מעלה עליהם הכתוב כאילו אכלו מזבחי מתים שנא' וקרא לך ואכלת מזבחו ואימא עד דאכיל אמר רבא א"כ נימא קרא ואכלת מזבחו מאי וקרא לך משעת קריאה עכ"ל, והכי איפסק בש"ע יו"ד סי' קנ"ב אלא שבדרישה מספקא ליה בדין זה אם נאמר גם בהאי מותר משום איבה לשמוח עמו כמ"ש לעיל סוס"י קמ"ח בשם תוס' דבמכיר מותר לשמוח עמהם משום דהוי כמחניף אף על פי שיש שם איסור גדול דהוי כיום אידם א"ד שאני הכא דנילף מקרא עכ"ל ותמה עליו הט"ז סק"א שהרי למדוהו מקרא דוקרא לך ואכלת מזבחו ומפורש בריש אותו פסוק פן תכרות ברית ליושב הארץ וזנו אחרי בנותיהן ולא התירו משום איבה אלא היכא שאסור משום ע"ז או סרך ע"ז אבל היכא שנאסר משום חתנות לא התירו כמו פת ובישולי עו"כ שלא יהיה לנו קירוב עמהם ע"ש. והש"ך בנקה"כ תמה עליו דהמעין בש"ס שם גבי הא דפריך והא רב יצחק בריה דרב משרשיא איקלע וכו' יראה טעם האיסור הוא משום דאזיל ומודה ובאזיל ומודה שרינן משום איבה וקרא אסמכתא בעלמא הוא ע"ש.

ולפענ"ד נראה לישב דברי רבינו הט"ז ז"ל מקושיא זו, דהרמב"ם פ"ט מהעו"כ הט"ו כתב ז"ל, עו"כ שעשה לבנו או לבתו משתה אסור ליהנות מסעודתו ואפילו לאכול ולשתות הישראל משלו שם אסור הואיל ובמסיבת עו"כ אכלו וכו' וכל הרחקה הזאת מפני עבודה של כוכבים הוא שנאמר וקרא לך ואכלת מזבחו ולקחת מבנותיו לבנך וזנו וגו' ויש לדייק בלשון הרמב"ם ז"ל דבגמרא שם לא זכר כלום מקרא דולקחת מבנותיו לבניך וזנו וגו' אלא אמרו מעלה עליו הכתוב כאלו אכלו מזבחי מתים שנאמר (שמות ל"ד) וקרא לך ואכלת מזבחו ופריך ואימא עד דאכיל ומשני אמר רבא א"כ נימא קרא ואכלת מזבחו וגו' ולא זכר כלל קרא דולקחת וגו' ולמה הוסיף הרמב"ם מקרא זה ולקחת מבנותיו לבנך וזנו בנותיו אחרי אלהיהן והזנו את בניך אחרי אלהיהן. אמנם נראה פשוט דהרמב"ם ס"ל דיש בזה האכילה תרי אופנים שיזנו אחר אלוהיהן או שיקראוהו לאכול מזבחו ויעבוד עמו אז את גליליו להפיק רצונו או שיעשה זה לאהבת הנשים שיתחתן בהם כשיבא לשמחת משתה ויחשוק בה כמו שהיה הענין בפעור ועי' ספורנו עה"ת עה"פ פן תכרות ברית והטעם שאמרתי שלא תכרות ברית ליושב הארץ הוא שאם תהיה עמו בברית תטעה בגלולים על א' משני פנים וכו' ע"ש.

מבואר מיהו דמקרא זה דפן תכרות הוא לשני ענינים וזה שסיים הרמב"ם ז"ל ולקחת מבנותיו לבנך וזנו וגו' כלומר דגם זה בכלל הטעם הזה של פן תכרות ברית וא"כ עכ"פ מפורש ברמב"ם כפי' הט"ז בגמרא שם ופלא על הש"ך שלא זכר מזה ועכ"פ כתב הרמב"ם מפורש דאף דטעם ההרקחה הוא משום עבודה של כוכבים ואפ"ה כתב ולקחת מבנותיו וכו' וכדעת הט"ז ולכן נלפענ"ד אין לדחות דברי הט"ז בזה בקל גם כי הפרישה מסתפק בדבר והש"ך שם בס"ק א' הביא ג"כ ספיקת הפרישה והניח בצ"ע רק בנקה"כ חלק על הט"ז מכח ראייתו מן הגמרא ולא על עצם הדין. והנה בעזה"י ישבנו ראית הט"ז מגמרא הנ"ל לפי שיטת הרמב"ם גם תמיהת הצבי לצדיק על הט"ז שהקשה שם מדברי רש"י לפמ"ש אינו דחי' כלל דבאמת תרוייהו איכא וגם כי רש"י עה"ת פי' כסבור אתה שאין עונש באכילתו ואני מעלה עליך כמודה בעבודתו שמתוך כך אתה בא ולוקח מבנותיו לבניך עכ"ל והגם דבגמרא לא פי' כן וז"ל, להלולא מכיין ואסור דכל ימי הלולא מקריב לעבודת כוכבים עכ"ל מ"מ אין זה סתירה אלא דהתם פירש על הגמרא שלא הביאו בגמרא סיום הקרא אבל לעצם ב' טעמי אמת הם וגם להמאירי יש לומר דמודה בזה ובפרט לפמ"ש מעכ"ת מדברי הריטב"א ע"ז הנ"ל דס"ל דהוא איסור דאור'.

ומה שתמה הצ"ל מה לי מחמת הלולא או משתה אחרת הנה באמת יש לחלק דבמקום שמחה אסרה תורה דבמקום שמחה יותר שכיח שכרות וחתנות, ועי' סוכה נ"ב ע"א שעסוקין בשמחה ויצה"ר שולט ופרש"י כאן שעסוקין בשמחה וקרובה לקלות ראש ועוד שיצה"ר שולט עכשיו לא כ"ש מבואר דבמקום שמחה היצה"ר שולט יותר וקלות ראש מצויה שם יותר.

ומ"ש הרמב"ם פי"ז מהמ"א ה"ט וז"ל, אסרו לשתות עמהם אפילו במקום שאין לחוש ליי"נ וכו' (ה"י) כיצד לא ישתה אדם במסיבה של עכו"ם ואף על פי שהוא יין מבושל שאינו נאסר או שהיה שותה מכליו לבדו ואם היה רוב המסיבה ישראל מותר וכתב הב"י יו"ד סימן קי"ב שאפשר שהוא ברייתא או תוספתא ועי' לח"מ שם ומעכ"ת הביא מש"כ בערוך השלחן יו"ד סי' קי"ד סק"ז דחכמים אסרו שכר עכו"ם דוקא בבית עכו"ם מפני שחתנות באה בשתייה עם מסיבת עכו"ם וכו'.

ולפענ"ד דברי הרמב"ם מפורשים בגמ' סנהדרין ובתדב"א באליהו רבה פ"ח וז"ל, ישמור אדם דברים בלבו שלא יאכל עם עכו"ם על השלחן שכן מצינו בחזקיהו מלך יהודה שאכל עם עכו"ם על השלחן ולבסוף נענש עליו עונש גדול מנין תדע לך וכו' ושינה לו הקדוש ברוך הוא מעשה שמים וכששנה לו מעשה שמים גבה דעתו עליו ואכל עם העכו"ם ובשביל שאכל עם העכו"ם והראה להם את הארון נתן לו מנשה וכו' מכאן אמרו כל האוכל עם עכו"ם על השלחן כאלו עובד ע"ז ואוכל מזבחי מתים ואם ת"ח הוא מזלזל את תורתו ומחלל שם אביו שבשמים ומבזבז את ממונו ומאבד את בניו ומפיל אותם בחרב ומגלה אותם מארצם עכ"ל ע"ש.

מבואר דאסור לאכול עם עכו"ם על שלחן אחד ואפילו בביתו ולא דוקא בבית עכו"ם ואולי ראייה ממה שאמר יוסף כי לא יאכלו מצרים את העברים לחם כי לא רצה יוסף לאכול על שלחן אחד עם המצרים ובחזקיהו בביתו היה שהרי

העכו"ם בא לחזקתו ובאמת קשה מנ"ל לחלק בין רוב מסובים ישראל או לא כי כנראה דבחזקה היו רוב ישראל כי העכו"ם בא בחלקו וגם בביתו ואפילו הכי נענש ועי' לח"מ מה שתמה אב"י ואולי חזקה אכל עם העכו"ם לבדו.

ודע דלכאורה יש להביא ראייה לדברי הב"י סימן קנ"ב דלא אסרו רק כשאכלו במסיבת עכו"ם אבל אם אכלו אלו בפני עצמן ואלו בפנ"ע לא וראיה מדכתב בתדבא"ר שלא יאכל עם עכו"ם על השלחן משמע דוקא על השלחן לא אכלו אבל בפני עצמן מותר וי"ל וצ"ע.

וראיתי לבעל הלבושים בלבוש עטרת זהב סימן קנ"ב שכתב גוי העושה משתה לחופת בנו או בתו אסור לישראל לאכול וסתם קריאה משמע כשיקרא אותו לסעודת משתה שלו כגון חתונת בנו ובתו אבל שאר סעודות של דרכי שלום מותר וצ"ע מה שכתב סתם דשאר סעודות מותר והא בתד"א כתב דסתם אסור לאכול עם עכו"ם וצ"ל להתדב"א מיירי דליכא מפני דרכי שלום ושלוש חלוקות בדבר לחתונת בנו ובתו אפילו מפני דרכי שלום אסור, בסתם לאכול בלי חתונת בנו מותר מפני דרכי שלום, ושלא מפני דרכי שלום אסור והתדב"א מיירי בדליכא מפני דרכי שלום וי"ל. עכ"פ עלה לן דעת הלבוש דבמשתה עכו"ם לחופה של בנו או בתו אפילו יש בו מפני דרכי שלום אסור כדעת הט"ז הנ"ל.

ומכאן נמי נראה פשוט דמה שכתב הרמב"ם בהמ"א הנ"ל כיצד לא ישתה אדם במסיבה של עכו"ם וכתב כמ"ע לפרש דהרמב"ם לא מיירי אלא כשעושים קביעות לשתות עם עכו"ם אבל לסעוד במסיבת גוי אינו אסור ולכן בחופת בנו נמי כשאוכל ג"כ אינו שייך לאיסור חתונת אבל אסור משום קרא לך אלא שהפר"ח ושאר אחרונים ס"ל דהרמב"ם במאכלות אסורות אכילה אסר ולא שתיה לחוד ולפמ"ש א"א לפרש דברי הרמב"ם בענין אחר וודאי כונת הרמב"ם על כל סעודה עם העכו"ם וכמבואר בתדב"א הנ"ל ובחופת בנו ודאי שייך משום חתונת וכנ"ל.

והנה באמת שהי' להאריך בכל פרט, ומעכ"ת שם נגע הרבה נקודות חשובות אשר יש לפלפל עליהם כדרכה של תורה, אבל אין הז"ג ולא אעיר רק בחדא. מה שכתב כת"ר אבל השאלה האיך נוהגים בסעודת מרעים במסיבת גוים כשהולך שם ברצונו ולא משום איבה המחבר ביו"ד השמיט בכלל דין דאסור לשתות במסיבת מרעים רק הביא דין של חופת בן עו"כ בסי' קנ"ב ובסי' קי"ד כל שכר של כותים וכו' ומדלא הביא סעודת מרעים משמע דלא ס"ל לאיסור ודלא כרמב"ם, ואני תמה בזה דאדרבה הרי ס"ל דכל שכר אסור משום חתונת אלא שמותר להביאו לביתו אבל לשתותו בין העו"כ אסור שלא משום איבה וז"פ. ומש"כ שכן פסק גם הלבוש, הנה באמת שהלבוש כתב שאר סעודות של דרכי שלום מותר הרי דייק דוקא של דרכי שלום ומשום איבה אבל כל שאין בו משום דרכי שלום אסור וכשהולך ברצונו הרי אין בו משום דרכי שלום ואיבה. גם מה שכתב דלענין סעודה אינו מבואר כלל בש"ע ואני אומר אדרבה הרי מבואר בסימן קי"ב דאפילו פיתם אסור ומאכלם אסור משום בישול עכו"ם וא"כ הכל אסור ולא מבעיא בביתם אלא להביאו הביתה אסרו פת ובישולם והטעם שזה דבר חשוב ומביא לידי קירוב הדעת עי' ט"ז ובפת החמירו טפי כי על הפת יחיה האדם ובעי ריחוק טפי לפי שעושה קרוב טפי, והר"ן נתן טעם לפי שהפת מעשה נשים אלים חתונת דידי' טפי ע"כ א"כ פשוט דבסעודה לא בעי לומר ולאסור דגזרו אפילו לאכול מאכליהם שלא

עמהם וכ"ש עמהם אלא בשכר וכיוצא בהם שמותרים מדין פת ובישול צריך להשמיענו דאפ"ה לא ישתה עמהם ביחד אלא בביתו.

העולה לדין בבית חתנות של עכו"ם לפענ"ד יש לנהוג כהט"ז שלא לאכול כלל ולא ליחוש משום איבה ואם אפשר שלא לילך כלל יותר טוב ובפרט שמי שאינו אוכל יש לו תרומים הרבה שאינו יכול לאכול אם רוצה בתרומים שלא לגרום איבה ואם העכו"ם מבין שהישראל צריך מאכלים כשרים יבין ג"כ מה שאינו אוכל כלל.

לאכול על שלחן אחד עם עכו"ם לעולם אסור אפילו בבית ישראל בדליכא איבה ועל שתי שלחנות יהודי אוכל את שלו ועכו"ם שלו. ובבית אוכל של רבים נמי אסור דכ"ש הוא מביתו של ישראל על שלחן אחד ועל שתי שלחנות יש להחמיר כל שיש שם רוב גוים עכ"פ. ולילך ולאכול במסיבות של גוים ולשמוח עמהם ברצונו הטוב ודאי אסור אל תשמח גיל כעמים כתיב.

ובאמת כי כבר כתבתי כי רע המעשה אשר עושים סעודות בבתי חרושת פקטארי או כיוצא בזה באפיסעס ביום חגותיהם וכיוצא בזה "טוירקי" ושותים משקאות ומשתתפים שם יהודים ועכו"ם ואין לך גרם גדול לחתנות מזה בפרט קודם יום אידם שעושים סעודות פארטי בלע"ז ואין לישראל להשתתף בשמחות אלו כלל וכלל לא, והרבה חללים הפילה במדינה זו. והשומע ינעם ותבא עליו ברכת טוב ויזכה לחתנים לומדי תורה מובדלים מהם ובנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצות לשמה.

שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק ב סימן מ

ובדבר אם מותר לאכול ברעסטאראנס שמכנים שם רק מאכלי חלב אבל הם של אנשים מחללי שבת, הנה אף שם אפשר להיות כמה מאכלות אסורות כדגים טמאים, וגם השומן שמטגנים בהם אפשר שהם מבהמות אסורות ונבלות, וגם גבינות אסורות, ויש גם דברים שאסורים משום בשולי עכו"ם, ולכן אף ליכנס לשם לאכול דברים הידועים שאין בהם שום חשש איסור יש לאסור מפני מראית עין וחשד. אך אם הוא רעב ביותר שמצטער טובא ואין שם מקום אחר לאכול יכול ליכנס לשם לאכול דברים הידועים למותרין, אבל צריך שיהיה בצנעא דבמקום צערא ופסידא לא גזרו רבנן כדאיתא בכתובות דף ס'. והיינו שלא יהיו מבחוץ מכיריו, דלפני אלו הנמצאים בפנים הרי יראו שלוקח רק דברים הידועים למותרים. ואם יש שם מבחוץ מכיריו צריך לומר להם שמצטער טובא ולכן נכנס לשם ליקח דבר הידוע למותר. אבל בלא מצטער טובא אין ליכנס לשם כלל.

רמ"א יורה דעה הלכות בשר בחלב סימן פז סעיף ג

הגה: ונהגו לעשות חלב משקדים ומניחים בה בשר עוף הואיל ואינו רק מדרבנן. אבל בשר בהמה, יש להניח אצל החלב שקדים, משום מראית העין, כמו שנתבאר לעיל סימן ס"ו לענין דם.

סימן סז

אם יש חשש מראית עין בישיבת עסקים במסעדה שאינה כשרה

בהיותי ביוהנסבורג נשאלתי באסיפת רבני העיר לדעתי לגבי אנשים שעובדים בחברות גדולות ובבנייני המשרדים יש מסעדה המשרתת את ציבור העובדים, ומסעדה זו אינה כשרה. האם מותר לעובדים המדקדקים בכשרות ובכל דקדוקי ההלכה להיכנס למסעדה זו ולאכול את האוכל שלהם שהביאו מביתם, או לאכול שם פירות וירקות ולשתות מים וכדו', דברים שאין בהם כלל חשש איסור, או שמא יש בזה איסור מצד מראית עין.

וכיוצא בדבר מקובל היום בעולם העסקים שעורכים פגישות עבודה במסעדות ודנים בענייני ממונות תוך כדי ארוחה, האם מותר לשומר תורה להשתתף בפגישות אלה כאשר מדקדק הוא בכשרות המאכל או שמא יש בזה איסור מצד מראית עין. וזה אשר השיבותי.

א

דרבנן דכלאח"י לאיסור דרבנן דמראית עין, הלא כבר כתבו התוס' (בחולין ק"ד ע"ב ובנדה ל"ג ע"ב) דאין לדמות גזירות חכמים זל"ז.

אלא שהתוס' שם הקשו במה שאמרו דצינור שעלו בו קשקשים ממעכו ברגליו **בצנעה**, ממה שאמרו בשבת קמ"ו ע"ב דמי שנשרו כליו במים "שוטחן בחמה אבל לא כנגד העם" דלמסקנת הסוגיה הלכה כמ"ד כל דבר שאסרו חכמים משום מראית עין אפילו בחדרי חדרים אסור. ותירצו לחלק בין הא דשטחן בחמה שיבואו לחשדו שעבר במלאכה דאורייתא דמלבן ובזה אסור אפילו בחדרי חדרים להא דצינור שעלו בו קשקשים דאף אם יראוהו אין כאן אלא איסור דרבנן ובכה"ג מותר בצנעה, עי"ש.

ועיין עוד במו"ק ח' ע"ב במה שהתירו במועד לנסר עצים בצנעה לצורך המת, והקשו התוס' מאי שנא מהא דאסור לשטוח בגדיו אף

בשו"ת אגרות משה או"ח ח"ב סימן מ' דן בשאלה זו, אם מותר לשומרי תורה ליכנס למסעדה לא כשרה לשתות מים וכדו', וכתב שאסור משום מראית עין. אך במקום צער כגון מצוקת רעב וצמאון התיר, מהא דכתובות ס' ע"א דבמקום צער התירו בחדרי חדרים דבר שיש בו מראית עין, ומשו"כ פסק דאם מצטער הוא מותר ליכנס רק אם אין יהודים בסביבה, ואם יש שם מבני ישראל יש לו להודיע להם שאינו נכנס לאכול שם אלא לשתות וכדו' כדי למנוע חשש מראית עין, עי"ש.

ולא הבנתי דבריו כלל דבאמת לא אמרו שם דהקילו במראית עין משום צער, אלא דבמקום צער ופסידא התירו מלאכה כלאח"י, ומשום כך התירו לגונח לינוק, והתירו למעך ברגליו צינור שעלו בו קשקשים עי"ש. ואין זה ענין כלל למראית עין. ואם כונתו לדמות איסור

בחדרי חדרים וכתבו דיש ליתן טעם במה שהלכה זו דומה טפי להא דמותר בצנעה למעך ברגליו צינור שעלו בו קשקשים מאשר למה שאסור לשטוח כליו שנשרו בשבת עי"ש. וסתמו דבריהם ולא פירשו טעם הדברים, ואפשר דכונתם כעין מש"כ בכתובות, דכיון דכל איסור מלאכת חול המועד מדרבנן הוא ולא מה"ת בכה"ג לא אסרו בצנעה, עי"ש ודו"ק.

ב

אך מטעם אחר נראה להקל בזה משני צדדים:

א. יש לעיין אם חשש מראית עין דין כללי הוא ויש לדון בכל דבר לפי המקום והזמן אם יש בו מראית עין, ואם יש, אסור הוא, או שמא אין לנו אלא את מה שאסרו חז"ל משום מראית עין ועליהם אין להוסיף כשם שאין בידנו להוסיף על השבותים בשבת ועל השניות בעריות וכדו' בשאר איסורים דרבנן דאין לנו אלא מה שאסרו חכמים.

וכבר נחלקו בזה גדולי האחרונים דהנה כתב המג"א בסימן תס"ג ס"ק ה' "ובקושטנטינא נהגו איסור לעשות פאטשילש או לטגן דגים במצה אפויה משום דאתי לאיחלופי". ובמחצית השקל שם שמקור הלכה זו בכנסת הגדולה שהביא מעשה שהיה בעיר הנ"ל שאשה אחת בראותה חברתה מטגנת בקמח מצה טעתה לחשוב שמותר לטגן בפרורי לחם ונכשלו באכילת חמץ בפסח, ומשום מעשה זה אסרו משום מראית עין, אך הפרי חדש בסימן תס"א ס"ק ב' חלק עליו וכתב דאין בידנו לתקן גזירות ולאסור את המותר משום מראית עין עי"ש. וכ"כ הפר"ח ביו"ד סימן פ"ז סק"ז דמותר לאכול בשר החיה ללא ניקור החלב אף שנראה כבשר בהמה עי"ש. הרי שנחלקו הפוסקים בשאלה זו. אמנם ביו"ד סימן פ"ז ס"ג כתב בפרי תואר שם סק"ט

ומ"מ לפי המבואר לכאורה אין להקל בני"ד דכיון דהרואה יבוא לחשדו באכילת נבילה וטריפה הרי יש מראית עין בדאורייתא ובכה"ג אסרו גם בחדרי חדרים. ועוד מבואר בדברי התוס' דלא התירו מראית עין כלל משום צער דאל"כ לק"מ דשמא התירו בני"ד משום צער ופסידא וע"כ דלא התירו מראית עין משום צער.

ומשום כ"ז צריך לי עיון בדברי האג"מ.

דאף לדעת האוסרים אין זה מעיקר הדין אלא מהיות טוב ראוי לנהוג ולהחמיר ובפרט במה שנכשלו בו לעשות סייג וגדר להרחיק את האדם מן העבירה בדבר שאין בו צער וטרחה, עי"ש.

ומ"מ נראה דבשעה"ד ובמקום צורך וטורח יש לנקוט עיקר לדינא דאין איסור מראית עין אלא במה שאסרו חז"ל וכמבואר.

ב. כל גדר מראית עין משתנה לפי המקום, הזמן והענין. ויש דבר שאמש היה בו מראית עין ולאחר שדשו בו רבים שוב אין בו מראית עין. וכך מבואר להדיא ביו"ד סימן רח"צ סעיף א' "אין אסור משום כלאים אלא צמר רחלים ואילים עם פשתן אבל צמר גמלים וצמר ארנבים ונוצה של עזים וכל שאר מינים מותרים בפשתן וכן קנבוס וצמר גפן וכל שאר מינים מותרים אפילו בצמר רחלים ואילים. וחכמים אסרו מפני מראית העין משי עם צמר לפי שדומה לפשתים וכן קלח והוא מין שגדל בכרכי הים על האבנים שבים ודומה לצמר אסרוהו מפני מראית העין עם הפשתן. והאידינא משי מצוי בינינו והכל מכירים בו לפיכך אין בו משום מראית העין ומותר עם הצמר ועם הפשתן".

ועיין עוד שם בסעיף ב' "רחל בת עז צמרה אסור עם פשתן מפני מראית העין"

ומשו"כ נראה גם בכונתו דקיצר בדבריו, אך כונתו כדברי הט"ז דגם בזמנינו לא בטל חשש מראית עין כמבואר.

ומ"מ מבואר דכל שלפי המקום והזמן ומציאות החיים אין בו משום מראית עין, ואדם הגון מן הישוב ידונו לכף זכות אין בו איסור משום מראית עין. וכך נהגו בענינים רבים. ולדוגמא בעלמא אציין גילוח הזקן באופן המותר דאין בו משום מראית עין וכבר התירו פרושים את הדבר דכיון דידוע שיש דרך להתגלח באופן המותר למה יחשדו באדם מישראל שעשה באיסור מה שאפשר לעשות בהיתר.

וכך גם לגבי פאות נכריות, אף שהיה מקום לאסור משום מראית עין דנראה דהאשה יוצאת וראשה פרוע, כיון שידוע שרבות בנות עשו חיל ונשים צדקניות יוצאות בפאות נכריות שוב לא אסרינן משום מראית עין.

ונראה כן גם בני"ד דמאחר ומסעדה זו מיועדת בעיקר לעובדים של החברות השוכנות בבית ואין מקום אחר שנוח לאכול בו, למה יחשדו בכשרים מישראל שהם נכנסים לאכול בשר תמותות כאשר מסתמא נכנסים לאכול בשר שחוטות, וכי שבקי היתירא לעבוד איסורא, וכך גם לגבי פגישות עסקים כנ"ל. ומשו"כ נראה עיקר דלאחר שרבים נוהגים כן שוב אין בו איסור מראית עין.

ומ"מ נראה דראוי להמנע מלהיכנס למסעדה שאין בה הכשר ראוי באופן הנראה שהוא נכנס לבלות ולהתארח לסעודה, שהרי נתבאר לעיל שמהיות טוב ראוי להתרחק מכל שמץ מראית עין בדבר שאין בו צער וטורח, ובפרט במקומות שידועים לשמצה, אך במסעדות שבמקומות עבודה וכדו', אין בזה איסור כמבואר.

וברמ"א הוסיף "ואסור לתפור בגד קנבוס תחת בגד צמר במקום דלא שכיח קנבוס משום מראית העין, ובמקום דשכיח שרי".

הרי לן להדיא דאף במה שאסרו חז"ל משום מראית עין, שהרי עצם ההלכה דאסרו משי בצמר משנה היא בפ"ט ממסכת כלאים משנה ב' ומ"מ בזמן שאין חשש מראית עין משום שהמשי מצוי ואין חשש שיחליפוהו בפשתן אין בו איסור, וכ"כ הרע"ב במשנה שם. וק"ו במה שלא נאסר ע"י חז"ל.

ומתוך כך יש לעיין במש"כ בשו"ע או"ח סימן תקי"ח סעיף ד' "מותר לטלטל סולם של שובך... אבל סולם של עליה אסור בטלטול". וטעם איסור זה מבואר בביצה דף ט' ע"א שמא יאמרו להטיח גגו הוא צריך. וכתב הט"ז שם סק"ד "ואע"ג דהשתא אין צריך להטיח גגים שלנו משום שהם משופים, מ"מ גזירת חכמים לא בטלה, דמ"מ יש לטעות ולומר שרוצה להוציא לאיזה צורך תיקון הגג שלו".

וצ"ע בכונתו במש"כ "מ"מ גזירת חכמים לא בטלה", האם כונתו לגדר כללי דגזירות חכמים אינן בטלות אף כשהטעם בטל, ולפי"ז קשה מהא דיו"ד רח"צ דחזינן דמראית עין שאני, וכשהשתנה הענין ושוב אין בו מראית עין בטלה הגזירה. ומשו"כ נראה יותר דעיקר כונתו כהמשך דבריו, דגזירת חכמים לא בטלה דמ"מ יטעו לומר שהוא רוצה לעשות תיקון כלשהו על גגו.

אך בשו"ע הרב שם סעיף ח' כתב כדברי הט"ז אלא שהשמיט את המשך הדברים דגם בזמנינו יש חשש מראית עין וכתב רק מ"מ גזירת חכמים לא בטלה, עי"ש. ולכאורה משמע מפשטות דבריו דאף אם אין כלל חשש מראית עין מ"מ גזירת חכמים לא בטלה, אך הדברים נסתרים מסעיף מפורש בשו"ע, כמבואר.